

UiO : Universitetet i Oslo

Sluttrapport Spesialsamlinger og databaser

1. Bakgrunn for prosjektet

Digitale forskningsprosesser blir stadig viktigere innen samfunnsvitenskap og humaniora og vektlegges som viktige satsningsområder i strategier og planer både nasjonalt og lokalt. Til UiOs interne utlysning av forskningsinfrastrukturmidler 2021/22 kom det flere søknader fra HumSam-miljøene enn tidligere, og disse tydeliggjorde et behov for en koordinering på tvers. For å oppnå dette, ønsker UiO en plattform-basert IT-utvikling og anskaffelser som bidrar til å etablere et sentralt «grunnfjell» (tungvekts-IT) som det deretter kan bygges spesialtilpassede løsninger (lettvekts-IT) på toppen av.

Fordelene for UiO på lang sikt er mange:

- Grunnfjellet blir solid, vedlikeholdbart og ansvaret er tydelig plassert.
- Lettvekts-IT kan gjennomføres enkelt og raskt, og man guides inn i teknologivalg som gir varighet i løsningene som utvikles.
- Gjenbruk av den installerte basen og lavere kostnader per spesialinitiativ med et godt, generisk «grunnfjell» i startfasen.

Syv av prosjektene det er søkt midler om, ble derfor plassert i tre koordinerte prosjekter:

1: Spesialsamlinger og databaser

2: FAIR@uio

3: Digitaliseringshub

Prosjekt 1, som denne rapporten omhandler, skulle etablere en digital plattform for å lagre, katalogisere og tilgjengeliggjøre UiOs spesialsamlinger, faglige arkiver, lokalt utviklede databaser, tekster eller audiovisuelt materiale. Dette vil sikre tilgang til slike forskningsdata og vitenskapshistoriske kilder i et langsiktig perspektiv.

2. Prosjektets viktigste leveranser

Digital(e) plattform(er)

Prosjektet har vurdert ulike løsninger og har valgt å bli med i et konsortium (ledet av universitetene i Uppsala, Lund og Göteborg) som drifter kulturarvsplattformen Alvin (<https://www.alvin-portal.org/>). Alvin blir dermed det som over er beskrevet som «grunnfjellet». Videre tester prosjektet ut systemet Omeka som en løsning for webpresentasjoner av bl.a. utstillinger og enklere databaser (<https://en.wikipedia.org/Omeka>).

Ivaretagelse av behov hos fagmiljøene

Prosjektet har gjennom Alvin fullt opp dekket behovet hos to av delprosjektene (MUV/IPED og SAI/KHM), og ytterligere UiO-prosjekter har kommet til underveis. To øvrige del-

Prosjektnavn: Spesialsamlinger og databaser	Sluttrapporten er utarbeidet av: Astrid Anderson
Prosjekteier: Cecilia Ekström	Prosjektleder: Astrid Anderson
Versjon: 1	Vedtatt dato:

prosjekter (ILN og Senter for Ibsen-studier) hadde mer komplekse behov som ikke kunne dekkes av Alvin, men ILN-prosjektet kan muligens dra nytte av Omeka om det blir valgt som et såkalt «content management system» (CMS) for sammenstillinger/utstillinger av digitalisert materiale med metadata. Begge disse delprosjektene har fått midler fra prosjektet for egen utvikling. Ritmo og C-Rex har fått bistand fra USIT for sine behov som var noe på siden av det en felles plattform kan dekke.

Etablert arbeidsflyt for aktuelle prosjekter

Registrering av de to aktuelle samlingene i Alvin er nær slutført ved årsskiftet 2022/23. Erfaringene fra dette arbeidet blir grunnlaget for videre prioriterte prosjekter (først på lista er fotosamlingen til Det norske instituttet i Roma) og vil knyttes til arbeidet med digitaliseringsverkstedet som etableres i 2023. Dokumentasjon og UB-interne rutinebeskrivelser skal organiseres og utvikles videre våren 2023. En UiO-nettside for spesialsamlinger og relaterte prosjekter, skal lages i samarbeid med Senter for digital forskerstøtte, digitaliseringsverkstedet og Museum for universitets- og vitenskapshistorie 2023.

Hub/node-organisering av infrastrukturarbeidet

Det har blitt etablert en arbeidsgruppe direkte under ledergruppa ved universitetsbiblioteket som blant annet koordinerer Alvin-arbeidet og det som skal bli en digitaliserings-hub.

Kompetanse hos UB

En 100 % utvikler-stilling finansiert av prosjektet går over til en fast UB-finansiert stilling ved prosjektslutt. Stillingen har nå blitt besatt av en bibliotekar med utviklerkompetanse og spesiell interesse for interoperabilitet. Metadatabibliotekarstillingen finansiert av prosjektet i 2 år blir forlenget med ett år. Samtidig jobber arbeidsgruppen med å bygge kompetanse i bruk av plattformen Alvin og få innsikt i mulighetene som ligger i Omeka sammen med DMLF-gruppa ved HF.

3. Oppnåelse av prosjektets mål

Nivå	Beskrivelse	Måloppnåelse
Formål (for enheten)	Utvikle en eller flere digital(e) plattform(er) for tilgjengelig-gjøring og langsiktig lagring av spesialsamlinger og databaser. Utvikling av digitale plattformer hos UB er en av hovedstrategiene i UiOs Veikart for forsknings-infrastruktur (2020)	Plattformen Alvin er tatt i bruk med et lagrings-API for lagring på UiOs servere
Effekt mål	Spesialsamlinger, herreløse arkiver, audiovisuelt materiale	Samlingene til pilotprosjektene fra IPED/MUV og SAI/KHM er

(gevinster for interessenter)	<p>og frittstående databaser fra ulike plattformer tilgjengelig-gjøres for forskning og sikres ivaretagelse og funksjonalitet over tid.</p> <p>Materialet blir tilrettelagt for formidling</p> <p>UBs kompetanse heves</p> <p>Tettere samarbeid mellom USIT og UB om overlappende oppgaver.</p>	<p>tilgjengeliggjort i Alvin. Samarbeidet med fagmiljøene har vært svært godt.</p> <p>For behov som ikke dekkes i Alvin for formidling og visualisering av samlinger, tester prosjektet blant annet ut content management-systemet Omeka våren 2023</p> <p>UB har både rekruttert og bygger kompetanse videre utgangspunkt i arbeidsgruppen Spesialsamlinger og digitalisering</p> <p>Kontakten mellom USIT og UB har blitt styrket og oppgaver bedre koordinert</p>
Resultatmål (i prosjektet)	<p>En plattform med fleksible og åpne løsninger</p> <p>Oppbygning av innhold gjennom de seks pilotene som er inkludert i prosjektet</p> <p>Tilpasninger til de ulike pilotenes behov</p> <p>Alle pilotene har blitt gjennomført/igangsatt</p> <p>Etablert arbeidsflyt</p> <p>Sentral plass i UBs organisering</p> <p>Hub/node-organisasjon på plass</p>	<p>Alvin som plattform har gode og fleksible løsninger.</p> <p>To av pilotene har funnet god løsning i Alvin. De øvrige pilotene hadde behov som ikke kunne dekkes av en felles plattform, men har fått støtte på annet vis (se utdypning under).</p> <p>Arbeidsflyt internt på UB er under etablering koordinert av en arbeidsgruppe med representasjon fra UBs ulike fagmiljøer</p> <p>En tilpasset hub/node-organisering av prosjekter skal jobbes fram</p>

sammen med etableringen digitaliseringsverkstedet

Piloten fra ILN har fått midler fra prosjektet til utvikling av egen løsning. C-Rex-piloten hadde ikke behov for en plattform men har fått støtte fra USIT til visualisering (<https://www.sv.c-rex.uio.no/CrexRTVvis/>) i tillegg til utvidet kildegrunnlag for datasettet i 2022. Senter for Ibsenstudier trenger spesialtilpassede løsninger som ikke kunne dekkes av en felles generisk plattform og har fått midler fra prosjektet til utvikling i samarbeid med USIT. Disse prosessene har gitt en bedre forståelse for kompleksiteten i HumSam-områdets e-infrastrukturbehov som på sikt vil sette UB bedre i stand til å støtte fagmiljøene gjennom bibliotekets ulike tjenesteområder (spesielt DSC, åpen forsknings-teamet og digitaliseringsverkstedet), jf. oversikt over gevinstrealisering under.

4. Forutsetninger for gevinstrealisering

Gevinster	For hvem, og hvordan fremkommer gevinsten?	Forutsetninger for at gevinsten skal kunne realiseres
1. Spesialsamlinger, herreløse arkiver, audiovisuelt materiale og frittstående databaser fra ulike plattformer sikres sikker ivaretagelse og funksjonalitet over tid.	Fakultet, institutt, museer og bibliotek vil få ivaretatt viktig faghistorisk materiale og ulike typer forskningsdata for framtiden.	At prosjektet videreføres i en infrastruktur med langsiktighet som mål.
2. Spesialsamlinger, herreløse arkiver, audiovisuelt materiale og frittstående databaser tilgjengeliggjøres for forskning	Både UiOs og eksterne forskere og studenter kan få tilgang til materialet	God implementering av FAIR.
3. Spesialsamlinger og annet digitalisert materiale blir tilrettelagt for formidling	Allmenheten kan ta del i materialet gjennom godt grensesnitt og formidlingsaktiviteter basert på samlingene.	Plattformen må tilpasses både forsknings- og formidlingsbehov
4. UBs kompetanse i digitale forskningsmetoder og forskerstøtte heves.	Fagmiljøene vil få bedre støtte fra UB. UBs ansatte utvider sine kompetansefelt.	Godt samarbeid og deling av arbeid og kompetanse
5. Tettere samarbeid mellom USIT og UB om overlappende oppgaver.	Fagmiljøene slipper å ha to separate instanser å forholde seg. USIT og UB nyter godt av hverandres ekspertise	Gode kommunikasjonskanaler og tydelig informasjon. Godt samarbeid.

Kommentarer til status for gevinstrealiseringen ved prosjektslutt og forventninger til oppfølging:

- 1.** Deltagelse i Alvin-konsortiet sikrer en bærekraftig og langsiktig ivaretagelse av de fleste materialtypene i prosjektet. Plattformen mangler noe funksjonalitet i skrivende stund med tanke på APIer og interoperabilitet, men skal over til et nytt system med forbedringer av disse i 2023/24. Det er viktig i det videre arbeidet at organiseringen av arbeidet med både Alvin-plattformen og digitaliseringsprosjekter er fleksibel med forankring i den fagnære forskningsstøtten ved UB og med god forståelse for forskernes behov.
- 2.** Plattformen er åpen og sikrer bred tilgang, og med bedre interoperabilitet på plass, vil FAIR-prinsippene være godt implementert, noe som er grunnleggende i alt arbeid biblioteket gjør.
- 3.** Alvin har visse begrensninger på formidlingsfronten, men dette kan løses ved hjelp av ulike løsninger som henter data fra Alvin – for eksempel Omeke som vi tester ut. Her må UB fortsette samarbeidet med USIT og fagmiljøene for videre utprøving av løsninger. Videre må nettredaksjon og formidlingsteam ved UB samarbeide med arbeidsgruppa om formidling av de ulike samlingene og prosjektene.
- 4.** Gjennom videre arbeidet med prosjekter vil UB fortsette å utvikle sin forståelse for behov og kompetanse til å møte disse. Satsing på infrastruktur og digitale forskningsaktiviteter er høyt prioritert i UBs strategi 2030 og prosjektet passer fint inn med UBs øvrige satsinger på denne fronten med tanke på kompetanse og ressurser.
- 5.** Det er gjensidig enighet om at et godt samarbeid mellom UB og USIT må videreføres for å sikre sammenheng i satsinger og unngå dobbeltarbeid. Blant annet vil det være nyttig med regelmessige møter mellom aktuelle aktører også framover.

5. Evaluering av prosjektet

a. Suksessfaktorer

God rekruttering til prosjektet og tett samarbeid mellom utvikler, metadatabibliotekar og prosjektleder har vært essensielt, i tillegg til prosjekteiers og prosjektleders kontinuerlige dialog.

Det har vært viktig å kunne ta beslutninger forankret hos styringsgruppa som sikret progresjon i prosjektet.

Prosjektleder har møtt regelmessig i UBs ledergruppe sammen med DSC og representant for arbeid med FAIR/forskningsdata for å sikre forankring innen UBs strategiske målsetninger.

Arbeidet har blitt gjort under pandemien, noe som har vært utfordrende, men som også har medført at nettbasert kommunikasjon mellom de ulike aktørene har vært lett å få til. Spesielt har dette vært viktig i dialog med Alvin-miljøet i Uppsala og med USIT-representanten i prosjektgruppa.

b. Utfordringer og usikkerhet

At det ble lagt delprosjekter med såpass ulike behov under samme paraply, har vært utfordrende for prosjektet. Det gikk mye tid med i oppstartsfasen til å forstå behovene og sortere i hva som kunne gjøres, og det var utfordrende å administrere midlene øremerket pilotene. På den andre siden er satsingen ny for UB og læringskurven ville uansett vært bratt. Den tette dialogen med USIT (nå IT-avdelingen) har i så måte vært viktig.

Det er utilfredsstillende å redegjøre for at plattformen så langt er en god løsning for kun to av delprosjektene. Samtidig er vi trygge på at vi har valgt en bærekraftig løsning som vil være av stor nytte for UiO. Vi tror at den verdien i at flere av UiOs miljøer som jobber med denne type infrastruktur har lært hverandre å kjenne bedre og kan skape en god arbeidsdeling og samarbeide der det er hensiktsmessig.

Vi ønsker fortsatt å holde dialogen gående om behov som har blitt tydelige gjennom prosjektarbeid (se vedlagte notat om de særlig prekære områdene). UBs overordnede mål er å yte best mulig forskningsstøtte innenfor de rammene vi blir gitt.

c. Viktige læringspunkter

Administrasjon: Det har blitt tydelig gjennom prosessen at vi trenger å sette administrativ prosjektstøtte i et bedre system på UB, spesielt hva angår økonomi. En klar plan for administrativ styring av prosjektet må på plass tidlig i videre prosjekter.

Kommunikasjon: Prosjektet hadde også hatt nytte av en kommunikasjonsplan – både rettet mot interne og eksterne interessenter.

Arbeidsmetoder: Særlig arbeidet med registrering i plattformen kunne vært organisert med mer smidige metoder og kortere sprinter med mer systematisk forankring hos delprosjektene. Dette forutsetter kompetanseheving i slike metoder hos prosjektdeltagerne.

Prosjektgruppe: Prosjektgruppa var stor til å begynne med for forankringens skyld, men få hadde reell tid å bruke på faktisk arbeid. En mindre gruppe med tydelige forventninger til deltagerne hadde gjort arbeidet mer effektivt fra oppstart.

For behov som har dukket opp gjennom prosjektet som har ligget utenfor prosjektets rammer, se vedlagte notat.